

Čechy pod Kosířem (okr. Prostějov)

„Pod Hřbitovem“, parc. č. 2798/2 a 2039/4.

Mladší a pozdní doba laténská (LT C2–D). Areál nezemědělské výroby. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., příř. č. 335.499–335.568.

Lokalizace: S-JTSK: -563228.88, -1124293.12

Ve dnech 13. března až 9. května 2023 probíhal v severní části katastrálního území Čechy pod Kosířem, okr. Prostějov, v poloze s pomístním názvem „Pod Hřbitovem“, záchraný archeologický výzkum vyvolaný stavbou komunikace a inženýrských sítí. V návaznosti na realizované zemní práce se podařilo zachytit, odhalit a zdokumentovat dva archeologické objekty reprezentující dvě různé etapy dosud neznámého osídlení tohoto místa (mladší doba železnou a raný středověk). V jednom případě se jedná o výrobní objekt související s metalurgií kovů, přesněji o kovárnu/slévárnu či dokonce dílnu šperkaře z doby laténské (obr. 9). K této interpretaci nás spolehlivě vede nejen přítomnost strusky železa a neželezných kovů, ale zejména nález neobvykle subtilních železných výhňových kleští, tří drobných železných pilníků, části bronzové pinzety nebo bronzového řetízku z miskových vážek, to vše v doprovodu keramického tavičích kelímku – soudkovitého tyglíku se stopami kovu (k problematice „společného“ zpracování železa a neželezných kovů v době laténské cf. Čižmář 1993, 413–414; Venclová ed. 2008, 64–75; k nepříliš častým moravským nálezům tyglíků cf. Čižmář 2003 a k jejich typologii pak cf. Waldhauser 1986). Užité keramika a doprovodné kovové předměty umožňují tuto velmi cennou a ve své podstatě unikátní terénní situaci datovat do doby laténské, stupně LT C, a to pravděpodobněji do jeho pokročilejšího stádia (LT C2), tj. konkrétně na počátek pozdní doby laténské. V prostředí Moravy by se tak jednalo, vedle obj. 1/1966 z Mistřína, okr. Hodonín (Čižmář 2003, 248–249), o teprve druhý takto datovaný přímý doklad metalurgie neželezných kovů, která se v této době měla již koncentrovat na centrálních lokalitách oppidálního typu (v našem případě tedy na nedalekém Starém Hradisku u Okluk; k lokalitě obecně cf. Čižmář 2002a, k dokladům práce s barevnými/drahaými kovy cf. Čižmář 2002b).

Literatura

- Čižmář, M. 1993: Keltská okupace Moravy (doba laténská). In: V. Podborský a kol.: *Pravěké dějiny Moravy*. Vlastivěda moravská. Země a lid. Nová řada, svazek 3. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 380–432.
- Čižmář, M. 2002a: *Keltské oppidum Staré Hradisko*. Archeologické památky střední Moravy 4. Olomouc: Vlastivědné muzeum v Olomouci.
- Čižmář, M. 2002b: Ökonomische Struktur des Oppidums Staré Hradisko. In: C. Dobiat et al. (Hrsg.): *Dürrnberg und Manching. Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein | Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998*. Kolloquien zur vor- und Frühgeschichte, Band 7. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH, 297–313.
- Čižmář, M. 2003: Nálezy tyglíků na laténských nížinných sídlištích na Moravě. *Pravěk*. Nová řada 2002/12, 243–255.
- Venclová, N. (ed.) 2008: *Archeologie pravěkých Čech*. 7. Doba laténská. Praha: Archeologický ústav AV ČR.
- Waldhauser, J. 1986: Kupfergewinnung und -verhüttung in Böhmen und Mähren während der Späthallstatt- und Latènezeit (Forschungsstand). In: D.-W. R. Buck, B. Gramsch (Hrsg.): *Siedlung, Wirtschaft und Gesellschaft während der jüngeren Bronze- und Hallstattzeit in Mitteleuropa*. Veröffentlichungen des Museums für Ur- und Frühgeschichte Postdam 20. Berlin: Deutscher Verlag der Wissenschaften, 197–212.



Obr. 9. Čechy pod Kosířem. Slévárna/šperkařská dílna pozdní doby laténské. Foto P. Fojtík.

Fig. 9. Čechy pod Kosířem. Metalworking/jewellery workshop of the Late La Tène period. Photo by P. Fojtík.

Summary

In 2023, during a rescue archaeological excavation in ‘Pod Hřbitovem’ field (Čechy pod Kosířem cadastral area, Prostějov District), a La Tène period production feature associated with metalworking and possibly with specialised jewellery production (Fig. 9) was examined. An interesting assemblage of finds dated to the beginning of the Late La Tène period (LT C2) includes subtle iron pliers, iron files, a part of a bronze tweezer, a bronze chain from bowl scales, and a ceramic crucible. It is evidence of specialised craft production during the ‘decentralisation’ of trade and production activities in the Late La Tène period.

Pavel Fojtík

Drahanovice (okr. Olomouc)

„Za Kapličkou“, parc. č. 597/145, 597/176.

Platěnická kultura. Pohřebiště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -559898.24, -1121546.92

V průběhu července až září 2023 probíhaly zemní práce spojené s výstavbou bytového domu v poloze „Za Kapličkou“. Již předešlé archeologické odkryvy v těchto místech potvrdily existenci žárovního pohřebiště platěnické skupiny východohalštatské kultury (viz Golec, Fojtík 2020, 257–259, Tab. 1–3; Tajer 2015), takže narušení komorového hrobu starší doby železné výkopem základových pasů stavby nebylo tedy přílišným překvapením (obr. 10). V patrně původně čtvercové hrobové jámě o rozměrech cca 150 × 150 cm bylo pod kamennou konstrukcí/závalem uloženo nejméně 10 povětšinou bohatě zdobených keramických nádob doby halštatské a železný nožík, který nepochybně spočíval v blízkosti masitého milodaru pro zemřelého, jehož kremační pozůstatky se koncentrovaly v jihozápadní části pohřební komory, a to spolu se zbytky železného náramku, železné harfovité spony, železné břitvy, nejméně tři železných jehlic a zbytky bronzové náušnice/záušnice. Na základě současného stavu poznání středomoravských pohřebišť doby halštatské (viz Golec, Fojtík 2020; Golec et al. 2021) můžeme uložení pohřbu klást do stupně Ha C2 (mezi léta 675–625 př. n. l.) a s ohledem k jeho výbavě také hovořit o pohřbené ženě náležející vyšší střední společenské vrstvě, tedy k lépe situovaným obyvatelům venkovského sídliště, kteří byli obklopeni téměř všemi

výdobytky své doby, ale nedosahovali luxusu tehdejších elit (tj. zejména importovaného zboží obchodovaného na delší vzdálenosti nebo vyráběného cizími řemeslníky „na zakázku“). Za honosné můžeme považovat především dva exempláře železné jehlice s vícenásobnou hlavicí, která se zdá být lokální (středomoravskou) variantou s časově pevněji vymezeným výskytem (viz především elitní hrob s vozem, hrob č. 2/1926, z lokality „Na Šťastných“ u Seloutek, okr. Prostějov; cf. Golec, Fojtík 2020, 268–271, Tab. 29–30; Golec Mírová et al. v tisku) a lze ji patrně do budoucna vyčlenit jako geograficky specifický a datačně významný artefakt označený jako „železná jehlice typu Drahanovice“.

Literatura

- Golec, M., Fojtík, P. 2020:** *Centrum východohalštatské kultury na střední Moravě*. Archaeologica Olomucensia – Tomus V. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Golec, M., Golec Mírová, Z., Fojtík, P., Veselá, B. 2021:** *Starší doba železná v srdci Hané*. Prostějov: Muzeum a galerie v Prostějově, p.o.
- Golec Mírová, Z., Golec, M., Fojtík, P. v tisku:** The burial ground in Seloutky – “Na Šťastných” in Moravia. Impact of the wagon graves for the chronology of East and West Hallstatt cultures. In: L. Benediková (ed.): *Early Iron Age in central Europe 2022, 4th international conference, Nitra, 6.–9. července 2022*. Študijné zvesti, Supplementum 3.
- Tajer, A. 2015:** Hrob kultury platěnické z Drahanovic. In: M. Bém, J. Peška (eds.): *Ročenka 2014*. Olomouc: Archeologické centrum Olomouc, 156–170.



Obr. 10. Drahanovice. Odkrytý komorový hrob doby halštatské. Foto P. Fojtík.
Fig. 10. Drahanovice. Excavated chamber grave from the Hallstatt period. Photo by P. Fojtík.

Summary

A chamber grave (Fig. 10), associated with a previously known Hallstatt cemetery, was investigated from July to September 2023 during the construction of an apartment building in ‘Za Kapličkou’ field (Drahanovice cadastral area, Olomouc District). Based on the grave goods, the burial was dated to the Ha C2 phase of the Platěnice group of the East Hallstatt culture and belonged to a woman of a higher middle social class. Particularly noteworthy is the discovery of two iron pins with multiple heads, which seem to be a local variant with a more precisely defined chronological occurrence.

Pavel Fojtík

Holešov (k. ú. Dobrotice, okr. Kroměříž) „Hlíny“.

Doba laténská. Neurčený areál. Orientační zjištění. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o., inv. č. A30997–A31007.

Lokalizace: WGS-84: 49.3487222N, 17.6154892E

Při rozsáhlé rekonstrukci vodovodu v celkové délce téměř 8 km v oblasti na západním úpatí Hostýnských vrchů mezi vodojemem Žopy a vodojemem Bystřice pod Hostýnem byly registrovány dvě polohy s předchozí lidskou aktivitou (k první poloze, technologii stavby a charakteru nálezů viz oddíl Neolit). Obě polohy byly zjištěny na katastrálním území Dobrotic. Druhá poloha v severní části polní trati „Hlíny“ poskytla keramiku rámcově pravěkého stáří a mladší doby železné. V tomto případě se nepodařilo prostorově výskyt nálezů ztotožnit se staršími zprávami, a je pravděpodobné, že se jedná o zcela novou pravěkou lokalitu (Fišer 1976, 19–21).

Literatura

- Fišer, Z. 1976:** *Pravěk Kroměřížska. Díl II – soupis*. Rkp. disertační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Summary

A new prehistoric site of unspecified function dated to the Late Iron Age was discovered in ‘Hlíny’ field (Dobrotice cadastral area, Kroměříž District) during a reconstruction of the water supply.

Miroslav Popelka, Martin Paulus

Hustopeče (k. ú. Hustopeče u Brna, okr. Břeclav) „Záhumenice“, parc. č. 4542/253.

Doba halštatská, doba laténská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -592885, -1189444; -592984, -1189384; -592912, -1189260; -592816, -1189300

Zkoumaná lokalita se nachází při západním okraji intravilánu obce v trati „Záhumenice“. Jde o mírný severní svah zvedající se nad dnes již zaniklou vodotečí. Geologické podloží je zde tvořeno mocnou vrstvou svahových a povodňových sedimentů, v jižnější vyšší části svahu se potom nacházejí písky a jíly terciérního karpatského flyše.

V severní části svahu nebylo dosaženo geologického podloží skrz již zmiňovanou vrstvu sedimentů. Ve střední části bylo identifikováno sídliště z období halštatu a laténu, jižní část je z archeologického hlediska negativní.

Soudobé aktivity se skládaly z několika zahloubených zemnic různých hloubek (obr. 11) zachycených buď v ploše skrývky, nebo na profilu rýhy. Nálezový inventář je tvořen typickými keramickými zlomky, mazanicí, kostmi a několika železnými předměty. Zajímavá je část skleněného náramku. Další objekty představují kúlové jámy a blíže nespecifikované sídlištní jámy.

Jde o součást prostoru polykulturní lokality, jejíž první část byla prozkoumána při stavbě inženýrských sítí v roce 2022 (Parma 2023, 253). Výzkum bude probíhat i v roce 2024.